

کودکان کار، قربانیان سیاست‌های اقتصادی و اجتماعی

اگرچه کار برای بزرگسالان یک ضرورت است اما بدهی است که برای کودکان و نوجوانان که هنوز به حد کافی رشد نکرده‌اند، زمینه عقب‌ماندگی در ابعاد متعدد رشد از جمله رشد جسمی، عاطفی و شناختی خواهد بود؛ کودکانی که سرمایه‌های اصلی برای آینده جوامع محسوب می‌شوند و نیازمند مراقبت و حفاظت به خصوص در دوران رشد هستند.

کاملاً روشن است برای بروز یک پدیده اجتماعی تنها یک عامل مؤثر نیست بلکه مجموعه‌ای از عوامل در شکل‌گیری و ظهور آن پدیده مؤثرند. در مورد پدیده کار کودکان هم علاوه بر عوامل فردی و خانوادگی، مجموعه عواملی در رابطه با مسائل اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، مدیریتی و اقلیمی جامعه هدف باید در نظر گرفته شود.

حال سؤال اساسی این است که سهم کدام یک از عوامل بیشتر است؟ می‌توان گفت آنچه امروز به بحث کودکان کار بیشتر دامن می‌زند مجموعه عوامل اجتماعی و اقتصادی است که حتی عوامل فردی و خانوادگی را هم تحت تأثیر خود قرار داده است. عوامل اقتصادی مانند فقر، بی‌عدالتی در توزیع فرصت‌ها، بیکاری، فاصله زیاد طبقاتی، درآمد کم و... و عوامل اجتماعی مانند ازدیاد جمعیت، مهاجرت از روستاها و شهرهای کوچک به شهرهای بزرگ یا از کشورهای دیگر، جوان بودن جمعیت، جنگ و پیامدهای آن، خشونت با کودکان و... را در برمی‌گیرد.

بررسی‌ها نشان می‌دهد که هرچه اقتصاد کشوری فقیرتر باشد کودکان زیر 15 سال بیشتری در آن کشور به کار مشغول می‌شوند و به همین دلیل در کشورهایی مانند هندوستان، پاکستان و بنگلادش تعداد کودکان

کار بسیار زیاد است. در کشورهای آفریقایی کم‌درآمد نیز سهم کودکان کار بالاست. در مقابل هرچه کشورها اقتصاد قوی‌تر و درآمد سرانه بیشتری داشته باشند هم دولت‌ها امکان هزینه در بخش آموزش عمومی را دارند و هم خانواده‌ها از پس هزینه‌های فرزندان خود برمی‌آیند.

از جمله اقدامات مؤثر در زمینه پیشگیری و کاهش این آسیب اجتماعی می‌توان علاوه بر توجه جدی به بحث ایجاد اشتغال و کاهش فقر به موارد دیگری مانند کاهش شکاف طبقاتی، ارتقای سطح دانش و آگاهی‌های همگانی و مخصوصاً خانواده‌ها از طریق رسانه‌های جمعی و کاهش سایر آسیب‌های اجتماعی تهیه و تدوین قوانین حمایتی مؤثر در جهت حمایت از اقشار آسیب‌پذیر به‌ویژه کودکان، شناسایی کودکان و خانواده‌های در معرض خطر و پاسخگویی به نیازهای معیشتی و اقتصادی آنها اشاره کرد. البته ارائه خدمات حمایتی، آموزشی، درمانی، مشاوره‌ای و مددکاری لازم به آنها، بها دادن به NGOهای مرتبط با حقوق کودکان و خانواده‌ها و حمایت‌های دولت از این سازمان‌های مردم‌نهاد برای استیفای حقوق کودکان و خانواده‌ها را هم باید در نظر داشت.